

**КРИТИК ПО СЪДБА И ПРИЗВАНИЕ:
В ПАМЕТ НА ЗДРАВКО ПЕТРОВ****ЛЮБОМИР СТАМАТОВ**

Отиват си от нас едни от най-изтъкнатите представители на литературната ни наука, история и критика през последните десетилетия. Отиват си някак недооценени, пренебрегнати, неразбрани. Загубихме наскоро и Здравко Петров (13.VI.1928 – 26.III.2000) – „поетът в критиката”, както заслужено го нарекоха още приживе неговите събратя по перо; критик по божия милост, по съдба и призвание. Творецът, който живя само с литературата и за литературата. Неговата съдба и яркото му призвание на тънък ценител на изящното поетическо слово му създадоха име на вдъхновен тълкувател на редица от най-видните представители на нашата поезия: Гео Милев, Д. Дебелянов, Е. Багряна, Хр. Радевски, А. Разцветников, Ив. Пейчев, Б. Райнов, Г. Джагаров, Л. Левчев. . .

Здравко Петров бе богата артистична натура, психолог и познавач на художественото слово. Неговата стихия и сладостна омая бе поезията от всички възможни националности и географски ширини по света. Нямаше тайни за необятните му енциклопедични познания в областта на литературата, философията, естетиката, историята. Вълнуваше го трайно всичко, свързано със света на прекрасното, приказното, чудесното и невероятното от най-дълбока древност, та чак до наши дни. Парадоксална бе тази необикновена симбиоза у него между ерудираността и артистичната изтънченост на един дух, побрал в себе си толкова много знания. Книгите бяха неговата съдба и неговото любимо занимание – да открива, да купува, да знае къде какво е излязло. Той обичаше да повтаря древната максима, че който трупа познания, трупа тъга. Но за него тази тъга бе сладка и омайваща. Той не бягаше от нея, напротив, стремеше се непрекъснато към все повече знания, които после с артистична небрежност пръскаше сред своите събеседници.

Богатото му асоциативно мислене обединяваше факти от различни култури, въображението му го водеше из неподозирани светове и той изтръгваше от тях примери на вечна красота и духовна наслада.

Здравко Петров бе закърмен с духа на възрожденския Шумен, с неговия стремеж към повече знания за света и за хората. Обичаше да участва и в литературни полемики, в които по бляскав начин се изявяваше неповторимата му артистична натура. За него в пълна мяра важи известният стих-

формула на руския поет Н. Некрасов за великия литературен критик Белински, който е творил „упорствую, волнуясь и спеша“.

Литературно-критическата дейност на Здравко Петров обхваща близо половин век – от края на 1949 г. и до самата му кончина. През това половин столетие той не се умори да открива, утвърждава и популяризира най-видните представители както на българската, така и на чуждата литератури у нас. Една след друга се появяваха неговите винаги впечатляващи книги, посветени на най-животрептущите проблеми на литературното ни развитие: „Срещи с големи и малки“ (1962), „Вечни спътници“ (1966), „Профили на съвременници“ (1973), които предизвикваха възторжени оценки, но и спорове за пътищата на литературната ни критика. След тях дойде ред на „Критика и критици“, „Силуети на любими автори“, „Моят свят“, „Възрожденци“ и редица други негови изследвания и критически оценки.

Всеобщо е убеждението, че Здравко Петров бе една „крачеща библиотека“, безкористен източник на информация за редица от нашите най-изтъкнати изследователи в областта на философията, естетиката, литературата и културния ни живот от различни епохи. Той бе способен да отговори на всеки въпрос, свързан с проблемите на човешката цивилизация от нейните най-различни етапи.

Здравко Петров бе сред най-ярките личности в Института за литература в продължение на близо четиридесет години. Той бе един от знаменитата „тройка“ литературни критици (заедно с покойните Кр. Куюмджиев и Т. Жечев), връстник и съвременник на Цв. Стоянов, П. Динев, Е. Каранфилов, Ат. Натев, Б. Ничев (все незабравими наши колеги), които ни завещаха високи критерии за художествените и духовните ценности, създадоха вдъхновени изследвания както за нашата, така и за другите литератури. Общуването с тези учени-литератори бе истинска школа за по-младите, докосване до един друг свят, в който владееха законите на красотата и духовността, на вечното и непреходното в света на изкуството.

В създаденото от Здравко Петров литературно-критическо дело трепти вечната жажда по духовна хармония и красота. За нас, неговите колеги, той ще остане като пример на всеотдайно служене на едно ярко призвание и съдба – все в името на истинските стойности на художествената литература, на изкуството.